

Десет година Задужбине „Доситеј Обрадовић“

Задужбина „Доситеј Обрадовић“ данас обележава свој 10. рођендан, уз своје пријатеље, сараднике, ентузијасте, доситејевце који су спремни да своје знање, учење, рад и време несебично поклоне другима – пре свега младима који су жељни знања и спремни да увек и у свакој прилици науче нешто ново. Доситејево схватање важности знања и учења, његове моралне поруке и поуке, наравоученија која нам је оставио су трајна морална правила и начела - која су актуелна и данас.

Доситеј је 40 година путовао Европом, учио је, али је и учио друге. На том образовном и педагошком путу стекао је многа знања тада савремене Европе, научио скоро све европске језике, дивио се идејама европског просветитељства. Нова знања донео је у Србију, желећи да је изгради као модерну европску, просвећену државу, уређену по европским законима, али заснованим на високим даметима старе српске историје, традиције, вере и културе. Својом мудрошћу и знањем Доситеј се издвајао од осталих Срба и био најбољи за многе дипломатске послове, а Карађорђе их је поверавао њему.

Оживети, актуелизовати и приближити данас младима Доситејево дело и поруке – наш је циљ. Циљ који су себи поставили и **оснивачи Задужбине - Хемофарм**, Фондација Хемофарм, Матица српска, Институт за књижевност и уметност, Културно-просветна заједница Србије, који су свих ових година били уз Задужбину. У основи постојања ове Задужбине је Доситејева родна кућа у Чакову код Темишвара. Миодраг Бабић, дугогодишњи директор „Хемофарма“, је одмах по сазнању да је она приватно власништво румунских грађана, предложио да се купи како би остала трајно добро српског народа, део наше баштине, место сусретања ученика, професора, уметника, слависта са обе стране границе, али и из целе Европе.

На данашњи дан, 17. септембра. 2004. године у Вршцу су оснивачи потписали Оснивачку одлуку и донели Програм који усмерава рад свих оних који су окупљени око Задужбине и обезбеђују јој успешно трајање и развијање. Програми, идеје и ентузијазам наш су извор и подстицај. Сви сарадници Задужбине су волонтери и са великом вољом креирају ново – било кроз програме за рад са децом и за децу, нове књиге, истраживања, округле столове, научне скупове, књижевне салоне, уметничке програме...

За десет година постојања, желели смо што шири контакт са младима и зато су развијени данас веома успешни програми: **„Радионица баснописаца“** у којој најмлађи пишу и сликају своје басне, **„Радионица језикословаца“** у којој се прича и пише о српском књижевном и жаргонском језику, **„Идућ учи у векове гледа“** литерарни конкурс за средњошколце, **„Звуци матерњег језика“** конкурс за есеје студената.

У свим овим програмима учествује годишње око хиљаду деце што је свакако велики број. Сви награђени ученички радови објављени су у посебним издањима Задужбине и остају као трајно сведочанство о дечјем стваралаштву данас.

У Задужбини се редовно обележавају важни датуми - Међународни дан матерњег језика, Светски дан поезије, Светски дан књиге, Међународни дан писмености, Међународни дан људских права, Европски дан језика... Редовно се сваког априла у Београду организују „Доситејеви (школски) дани“, а у новембру се иде у походе Доситеју, Чакову и Темишвару, на „Доситејеве дане“ које организује Савез Срба из Румуније. Наш важан део програма су и Дани европске баштине у којима Задужбина посебним програмима учествује од свог оснивања. Овим програмом почињу дани Европске баштине у Београду, јер је овогодишња тема „Језик и писмо“.

С изузетним поносом можемо рећи да смо у протеклих 10 година били носиоци многих свечаних и научних програма у циљу обележавања значајних јубилеја везаних за Доситејев долазак у Србију, и то: 2004. обележено је 200 година од почетка Првог српског устанка; 2007. је обележавано 200 година од Доситејевог доласка у Србију и препорода модерне државе, 2008. 200 година од оснивања Велике школе, 2010. навршило се 200 година од оснивања Београдске богословије и најзад, -2011. је обележено 200 година од Доситејевог постављења за министра просвете и настанка Министарства просвете.

Ове програме смо приредили уз изузетну подршку Културно просветне заједнице Србије, а посебно наше уреднице уметничких програма Марије Бишоф. С посебном љубављу истичемо да смо заједно организовали и две Светосавске академије у Сава центру.

Организована су 4 значајна међународна научна скупа: „**Доситеј Обрадовић и његово дело (1807-2007)**“, „Доситеј и (српска) школа“ (2008), „**Доситеј Обрадовић у српској историји и култури**“ (2011), „**Доситеј Обрадовић и верска толеранција**“ (2012. године) и иза сваког од њих остао је штампан значајан зборник научних радова. У част јубилеја 2007. исковани су у Народној банци Србије јубиларни златник, сребрњак и оптицајни ковани новац, а у ПТТ-у штампана је јубиларна марка и „Коверат Први дан“, све са ликом великог Доситеја Обрадовића.

Задужбина „Доситеј Обрадовић“ није издавачка кућа, али с поносом истичемо неколико издавачких подухвата и важних издања. Међу њима су: **Сабрана дела Доситеја Обрадовића** (у шест томова) аутора Миодрага Матицког, Мирјане Стефановић и Душана Иванића, **Илустроване одабране басне Доситеја Обрадовића** (у три књиге) осликане руком академског сликара Предрага Тодоровића, Антологија песама посвећених Доситеју „**Песмотворци песмотворцу**“ аутора Драгомира Брајковића, златно нумерисано издање „**Писма Харалампљу**“, избор радова о Доситеју „**Доситеј и Европа**“, „**Знаменити Срби у Лајпцигу**“, „**Поруке српском народу или слободно мислити**“ Душана Иванића, „**Несавршено мајсторско дело**“ Марије Рите Лето, као и посебан годишњак Задужбине „**Доситејев врт**“, чији је уредник Драгана Вукићевић.

Све наше књиге и издања редовно се годишње представљају на Београдском сајму књига чији смо значајан сарадник. Под покровитељством Министарства културе и информисања, већ седам година заједно са Сајмом књига додељује се награда „Доситеј Обрадовић“ страном издавачу. До сада су ову награду добили

издавачи из Аустрије, Француске, Мађарске, Италије, Словачке, Бугарске и Украјине.

Од прошле године установљена је посебна награда „Доситеј Обрадовић“ за животно дело која је први пут додељена академику Владети Јеротићу. Конкурс за награду је већ отворен, а има много стваралаца који су на Доситејевом путу.

За десет година свог рада Задужбина је постала препознатљива у Министарству културе и информисања, Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Канцеларији за дијаспору, као и Управи за сарадњу са црквама и верским заједницама. Такође, развили смо богату и разноврсну сарадњу са Скупштином града Београда, односно одговарајућим секретаријатима у њеном саставу. Задужбина је постала уважени сарадник Филолошког факултета, Друштва за српски језик и књижевност, Међународног славистичког центра, других сличних Задужбина, а посебно Вукове, Културно-просветне заједнице Србије, Матице српске, Музеја Вука и Доситеја, Педагошког музеја, Народног позоришта, Правног факултета, сарадник многих школа и институција културе у другим градовима међу којима су Темишвар, Нови Сад, Хопово, Ваљево, Врање, Ниш, Прибој, Нови Пазар, Сремски Карловци, Бања Лука и сл.

За свој рад и преданост, љубав према књизи, учењу и знању добили смо и значајна признања: „Светосавску награду“ Министарства просвете, науке и технолошког развоја, „Вукову награду“, „Златни беоцуг“ Београда, а посебно и „Грамату патријарха Павла“. Награде и признања, било да се дарују или добијају, јесу трајно признање за учињено, али и подстицај за боље и више... Зато ћемо и даље неговати рад са децом и за децу, проучавати Доситеја и његове поруке, на њима учити и подучавати, ширити породицу Доситејеваца којима је највећа срећа давање и даривање... Зато ћемо ученике и школе и даље даривати књигама, а вас, драги пријатељи, свечаним програмима, као што је и овај.

Вечерас за вас, ту су и „Доситејеве поруке“, посебно осмишљен програм којим обележавамо 275 година од рођења Доситеја Обрадовића, али и наш 10. рођендан. Овим програмом отварамо Дане европске баштине у Београду чиме Београд поново потврђује да је равноправан у породици европских градова. Најзад, захваљујемо свим оснивачима Задужбине, бившим и садашњим члановима Управног одбора и Програмског савета, уредницима програма, ауторима издања Задужбине, професорима, славистима, уметницима који су писали и певали о Доситеју и његовом учењу, што су надахнути његовим делом стварали ново, славећи учење и знање. Посебно захваљујемо младима и деци са жељом да увек остану Доситејевци који освајају нове просторе. С великом преданошћу и љубављу – обећавамо да ћемо трајати, а вас молимо да будете са нама... “на многаја љета“...

Београд, Народно позориште

Мирјана Драгаш, управник

15. септембар 2014.год

Задужбине „Доситеј Обрадовић“